

Kaszárnyai szók.

Abfírolni, beabfírolni: aufführen. „Hónap abfírolom be a risztungomat.“

abléz, ablézóni.

abriktoni, abrikter.

abrét, abtrétóni, abrényi.

ágyító: auditor. „Bemegeyek én az ágyító házába, Ráborulok törvénszék asztalára“ (népdal).

agyusztálni: adjustiren.

Átvitt értelemben: ránczba szedni a katonát. „Ha én ezredes vónék, maj megagyusztálnám én a frajbiligosokat.“

agyutányos, agygyutás.

akczentál, aszentál.

alámisz, clámisz, erlóbnisz.

ánfakistó: einfacher stoss (a dobon).

ánfakistrájk: einfacher streich.

anhaltóni.

ármalajbi, árvalajbi: armelleibel.

aroldi, aroidi-regementye. A br. Ajroidi 23. sz. nyugat-bácskai gyalogezred.

avandzséroz, avancsíroz.

babilon: pavillon.

bagázsí, bagázsia.

bajonétcsajt, pangonétcsajt, -csat: bajonnet-scheide.

baka, bakancsos. „Férebaka! megrug a ló!“ (huszármondás). A bakát a huszár fikának gúnyolja. „Azért hogy én fika-legény vagyok“ (népd.)

bakszírj, bakrima: packfiemen.

barácscság: bereitschaft. Nevezetes, hogy magyar ezredekben szolgáló sváb bakák még német beszédük közben is szintén barácscságnak mondják a bereitschaftot, bornyúnak a tornistert.

batalió, patalijon.

bécsi méssz: félelem, megfelel a szurok vagy drukk diák műszóknak.

berdó patrún farba!: wer da? patrouille vorbeí. Puska poros tornyoknál ezt kell az örnek ébersége jeléül egész éjjel negyedóránként kiabálni.

becstung; becstungot fújni.

briftasli v. tasni.

bundás a másod éves katoná, az újoncz réguta, a harmadéves pedig vén huszár vagy öregbaka; a délvidéki ezredeknél sztáribaka.

BALLAGI ALADÁR.

Kaszárnyai szók.

C s a j k a: ess-schale.
 c s u s z p a j z.
 c z a k o m p a k, c z a k u m p a k: sack und pack. 1) teljes katonai fölszerelés; 2) étel-nem, melyben hús, főzelék és tészta össze van keverve.
 c z a p i s t r á n g, c s a p i s t á k: zapfenstreich.
 c z i b i l.
 c z i m e r o r d i n á n c z: a szakaszvezető által naponként föl-váltva kijelölt baka, ki a szobában az ordungot tartja fönn, s legfőbb kötelessége a vízfordás. Ezért hívják a bakák a svábhegyi vízfordó szamarakat c z i m e r o r d i n á n c z o k n a k.
 c z i n d e r.
 c z u k k, c z ú g, c z ó g: zug.
 c z u k k o s: zugsführer.
 c z ú l ó g.
 d e f e l é r o z, e l d e f e l l é r o z.
 d e g r e d á n i. „A firer úr Vajszot ledegredáták.“
 d i s t á n c z i a. „Distanciát (vagyis sortávolságot) vegyennek!“
 d r a g o n y: dragoner t. i.

vállszalag; honvéd műszóval c s a t l á n y.
 e g r e c z é r o z, e g r e c z i r o z. „Nem félek én a szeretőtartástul, jobban félek az egreczirozástul (Népdal). Maj parancsol Ferencz Jóska a császár, kinek egglaczérozni muszáj.“ (Népdal).
 e s z t i b a k a, eszti regiment. D' Este Ferencz modenai hgről elnevezett 32. sz. pest-pilisme-gyei gy. ezred.
 e s z t r a: extra.
 f a r b a, f a r b á z, befarbáz.
 f a s z o l n i; pézfaszolás, kenyérfaszolás. Atv. ért. „Maj ki faszolsz!“ t. i. kikapsz.
 f a t a m b ú r: qua tambour.
 f e l c s e r, f e n c s e r. „A mig engem az fencser vizítál, kis angyalom az gang alatt sétál.“ (Népdal).
 f e l c z a j k, f ö l c z a j g. „Már én többet eszti baka nem leszek, csakóm mellé zöd felczajkot nem teszek.“ (Népdal).
 f e l é z o l.

BALLAGI ALADÁR.

Kaszárnyai szók.

- felflaska v. kulacs.
 fergátérung.
 ferhel: verhör. „Visznek engem ferhelozni, Meg-meg álnak gondolkozni (Népd.). — Ferhelba vót a plackomendónál.“
 figlimony, figlimont, fliigli man: flügelmann. „Figlimonyra kell vigyázni, kómdószóra halgatni.“ (Népd.)
 fírer: zugsführer.
 formíroz. „Háromszázan kirukkolnak, két sor glédát formíroznak“ (Népd.)
 fráj. „Hónap fráj léssz“ (azaz szabad nap).
 frájbilig, frájbiligos. „Úgy maratt meg frájbilig még két esztendőre.“
 frájlóger.
 frájter: gefreiter.
 futra: futter.
 füreport, féreport, fíreport: frühreport.
 gadacs: katona-szerető.
 garnizió.
- glanczol.
 gléda. „Szép a baka, ha kiál a glédába“ (Népdal).
 gombócok: a század negyedik szakasza legénységének gúnyneve, mivel oda osztják be a legkisebb embereket.
 gránerország: Karinthia.
 gránicz: gränze. „Megy a hal lefelé, Török-gránicz felé. — Az én lovam török-grániczi fakó.“ (Népd.).
 grifli: griff.
 gugyi.
 gulyába rakni a fegyvert. pyramiden ansetzen. A honvéd parancs-szó: fegyvert gúlába! Az egyszerű baka nem ismervén a gúla szót, gulyával, mint ide illő gyűjtő-névvvel helyettesítte.
 gyenyeral, gyenyeralis, generáldegavallér: general der cavallerie; generál de sarzsi: general de charge.

BALLAGI ALADÁR.

Kaszárnyai szók.

- Halberdó v. holtverdó: halt wer da? hagy tanulja, Mi a katona-regula. (Népd.)
- halszpintli. kavaléta, gavalétát kiritkóni.
- halszstrájfli v. strájfni. kitli.
- hilzni, patronhilzi: hülse. knofgábli: knopfgabel, villaalakú fa, melyen a gombot puczolják.
- hocczolancz-várta: kóbi: kolben, tusa.
- hauptzollamts-wache. kofczédula: kopfzettel.
- holányos: — katona: komendó, komendirozni, komendás. Kosut Lajos híres komendás. (Népd.) Komendó szóra halgatni. Major fog komendírozni. (Népd.)
- hopták, hapták, haptájk. komiszkenyér, komiszmundúr.
- hornista, virtigli-, vice- kompánia.
- huszár: Princz Prajsz (7. sz.), Likistván (9. sz.) huszárok. „Huszár vagyok nem bakancsos, Nem kell nekem csizma rongyos.“ koposzter: kopfpolster.
- íbung. Brigád-, divízió- kraváтли.
- garnízió- v. nagyíbung. kú dústarisznya: brodsack.
- isczipicz áristom: disciplinar-arrest. kurczsliszóni: kurta vasra verni.
- invalidus: Döbrentey Huszárdalaiban, Buda, 1848. II. kiad. 49. l. sérvitézre magyarosította. kuruczvas, kurta vas.
- ispekció, inspekció: ispekczió, inspekció: frajter, -tiszt. kvártély, kovártély, kvártélycsináló. Pétervárott kovártélyt csinál. (Népd.)
- ispitáj, ispotáj: A garnízió-spítál numeró zekcenébe kütték. Lajbi, lajbli, kis lajbi: mellény.
- kalup: „Bevezettem a rajcsúrba, Nem vágott jól ki kalupba“ (Népd.). Kurczkalop. lajbindli.
- kancelária: kanzlei. lajdinánt.
- kánfuter, kránfutér: lastok, lóstok: ladstock.
- krankenwärter. lénung. Neki durálom magamat, Megiszom a lénungomat (Népd.).
- kantin, kantino. liszta.
- kapzli. lóger, -karó. „Lógerkaróm le van verve, Köpenyegem ráterítve. (Népd.)
- kapuczni.
- katonamondás, csupajánycsábítás. — Ha nem tudja,

Kaszárnyai szók.

Manéber: manœuvre.	menázsi.
manipulás, manikulás	méspajz, krumplis-
őrmester.	miczi, holczmiczi,
marczi: komiszkenyér.	miczi ap: mütze ab! — Kal-
margó: gugyi.	pag helyett egy piczi, Posztóbul
markirozni.	készült miczi (Népd.).
markotányos.	molnári. Más ezredbeliek
maródi: marodeur.	így hívják a 38. sz. Molli-
masérozni: Gyengelábom	nary, pest-solt-kiskunsági ba-
gyenge masérozni. Palotai úcz-	kákat.
cza ki van flasztérozva, Azon	mundér, mundúr.
masírozik háromszász reguta	mustok: mundstück (trom-
(Népd.).	bita-szopóka).

Numer a. Numerát vagy czédulát húz, sorozásnál. Én húztam ki az utolsó numerát. Nem is találtak bennem semmi hibát (Népd.). — Rongyos frajter nem numerál, nem számít.

nyócz. Az nekem nyócz: das ist mir wurst (közm.).

ó b e s t e r: ezredes. Mindig elől mondják a rangot, s aztán a nevet, pl. ezredes úr Gröller, v. káplár úr Csernyák.

o f i c z é r, o f i c z é r o s.

o p c z ú g o l n i. A lénungját opczúgolták.

o p s i t, o p s i t o s: abschied, verabschiedeter. Döbrenteynél i. h. 167. l. bocsátványos.

o r b a j t, - o s: arbeit, arbeiter.

o r d i n á n c z, o r d é n á n c z, - o s.

o r d u n g: ordnung. Ordnungot csinálni.

P a n g a n é t, b a g n é t, b a j o n é t, m a n g a n é t.

p a n t a l l é r: bandoulière.

p a p r i k a, P a p r i k a J a n c s i, p a r a d i c s o m, p a r a d i c s o m o s f l a s k ó, p i p a c s, p i p a c s v i r á g, s t i g l i n c z, t é g l á s, h a n v é t: a honvédek gúnynevei. A megszokás tekintetéből nyelvészetileg, a hadsereg szellemére nézve társadalmilag igen nevezetes, hogy tösgyökeres magyar katonák mint gúnyolják a honvédeknek nemcsak ruháját, hanem kitűnő magyar vezényszavaikat is.

p a n k v. p a n g: bank.

p a r é r o z, k i-, p a l l é r o z: pariren.

p a t á l i a: bataille.

p a t r o l.

p a t r o n t á s, - k a.

p i k l ó r i u m, p e t l ó r e u m: petroleum.

p i k s z i m ó k e r, p i s z m á j e r, p i k s z m o k k e r: büchsenmacher.

p i n s t á j: bimmstein.

p i o n é r.

p i r a m é t a: gewehrpyramide.

p l e z ú r. Plezúrt kapott ütközetben, Szolnoknál (népd.).

p o l o s k a, a 24. sz. Parma; s z a r v á t e r, a z 58. sz. Salvator h a l i c s i e z r e d e k g ú n y n e v e i.

p o r t u p é, p a r t u p é, p o r t o p é: porte d'épée.

p r e z e n t á l. Nem tud prezentérozni.

p r í f u n g: prüfung.

p r i v a d í n e r.

p r ó c z á k, b r ó c z á k: brodsack. Próczákomba a prófuntom, Sirathaczcz kedves galambom (népd.).

p r ó f u n t, p r o f u n t. Az is megtörténik rajtunk, Hogy három nap sincs prófontunk (népd.).

p r ó f ú s z, p r o f ó s z Kisér-jetek a stokházba, majd a prófúsz vityáz rája (népd.).

p u c z o l, p u c z o v á l.

BALLAGI ALADÁR.

Kaszárnyai szók.

Rajcsúr: reitschule.
randzsírozni. Örmester fog randzsírozni (népd.).

regement. Kosut Lajos azt üzenté, Elfogyott a regementye (népd.).

reguta, regruta. Ott vannak az új reguták, kinek göndör haját nyírják (népd.). A szegedi kaszárnyába, sok réguta be van zárva (népd.), az az értelme, hogy 8 hétig, míg a recruten-abtheilungba vannak osztva az újonczok, csak nagy ritkán, s akkor is öreg baka kíséretében szabad kimenniök a kaszárnyából.

rekcum: rechts um. Nem kell nékem rekczum, kerdáj, apmasír, Ha ezt hallom a lelkem

is csak úgy sír (Nemzetőri dal a forradalomból).

remonda, -ló. Közibe vezetett száz remonda lónak (népd.). Átvitt ért. remonda ember, csúf, házsártos, gonosz ember.

report. Reportra stimolni. Káplár vigyed árestomba, Holnap hozd hozzám reportra (népd.).

retirál, reterál. Lám a magyar nem tud megretiráni, Megmutattya, hogy hogyan köll megállni. — Ott a német reterál, Komáromig meg sem áll (népd.).

rezolva

riktájik.

risztung.

rota, rotonpár, ruta.

r u j k : ruhig. Hurítás, hogy
csendesesen legyenek.

r u k k o l , k i - , b e - .

s a j b a : scheinbe.

s a r z s i : charge.

s i c z , - b o j t , s i c z á r : schütz.

s i l b a k , s i r b a k .

s i m l é d e r .

s i s t a t : schiessstätte.

s p á d l i : spatén.

s p a j z c z e t l i . Hát a spajz-
czetli mit keres a kabáttján.

s p e k u l á l : a ki katona-élete
terhein iparkodik könnyíteni.

s t e l l í r o z n i . Kapitány fog
stellírozni (népd.)

s t o k h á z . Jaj de szenny-
nyezte a pozsonyi stokházba
(népd.).

s t r a j k . Beatta a strajkot,
vagyis a napos káplár jelentést
tett a kaszárnyából esti 9 órán
túl kimaradtakról.

s t r ó f , m e g s t r ó f o l n i .

s u c z l a p n i .

s u n i g l i .

BALLAGI ALADÁR.

Kaszárnyai szók.

- svorom: schwarm.
 svadrony, -os kapitány. Döbrentey i. h. 171. l. sodramra magyarosítja.
 svenkáni: 1. kanyarodni, 2. lopni.
 szájnekszelencia: az országos főhadparancsnokot hívják így.
 szepterát, -ba megy, szepterát áristom.
 szupervizitáni: super-arbitriren.
 tagravert: tagrebell.
 takarás, a hol földözve van a baka az ellenség golyójától.
 taktus egreczérozás: taktisches exerzieren.
 tilalérozni: tirailiren.
 trafál.
 tromf: ruf. Trombitások három tromfot fújjatok, Aztán engem akar felakaszczatok (népd.).
 trózsák: strohsack.
 turi, v. turni nadrág; turnizni? tornázni.
 úrlap: urlaub. Hosszú-, rövid-szabadság.
 vakprádé: wachparade.
 vasárnap!maj' meg vasalnak.
 vasprádé: waschapparat.
 verbunk, verbung. Sindölözik a csomádi templomot, Ferencz József most álitott verbunkot. — Fehérvári verbunk-káplár (népd.).
 verbuvál. Már minállunk verbuválnak kötéllel (népd.).
 virsli.
 virtigli: wirklicher, -frajter, káplár, hornista, tambúr.
 vizit. Erigy vizitre, t. i. orvosi megvizsgálásra.
 vizitáció. Elindút má a gözös masina, Visznek engem a vizitációra (népd.).
 vizitál az inspekciós tisztúr, — az orvos. Eljöttek már az urak vizitálni, Apák anyák nem tudnak micsinálni, Könnyes szemmel zokogva panaszojják, Most kísérik vizitáni a fíját (népdal, melynek az értelme, hogy alföldi városokban a sor alá került legényt város embere kíséri a vizitációra, s ha beválik, ismét a város embere kíséri vissza.)
 zupa: suppe; zupások, a Parma ezredbeliek gúnyneve.

BALLAGI ALADÁR.